

Yeni Edirne Gazetesi'ne Göre Bulgaristan'dan Türkiye'ye Göçler 1950-1951

Halil ŞİMŞEK* & Fulya ARSLAN**

Özet

Gerek Osmanlı Devleti dönemi gerekse Cumhuriyet döneminde Edirne ve çevresinin önde gelen yayın organı olan Yeni Edirne Gazetesi, Demokrat Parti iktidarının ilk yıllarına damgasını vuran olayları olabildiğince tarafsız aktetmiştir.

Bu çalışmada, Demokrat Parti döneminde gerçekleşen ve 1950-1951 yılları arasında yoğunlaşan Bulgaristan'dan Türkiye'ye göçler Edirne yerel basının önemli gazetelerinden biri olan Yeni Edirne Gazetesi temel kaynak olarak ele alınıp incelenecektir. 1950-1951 yılları öncesindeki göçler, 1950-1951 göçlerinin nedenleri, göçmenlerin Edirne'ye gelmeleri ve Edirne'de nasıl karşılandıkları, Türk hükümetinin göçmenlere yönelik uygulamaları, göç sürecinde meydana gelen olaylar, göçmenlerin karşılaştıkları güçlükler, göçmenler için düzenlenen yardım faaliyetleri, göçmenlerin sayıları, meslekleri, Bulgaristan'dan geldikleri yerler, yerleştirilmeleri ve göçmenlere sağlanan iş olanakları, Yeni Edirne Gazetesi'nin bakış açısı ile aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Basın, Edirne, Yeni Edirne Gazetesi, Göç, Göçmen, Demokrat Parti, Bulgaristan*

* Yrd. Doç. Dr. Halil Şimşek, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, halilshimsek17@gmail.com.

** Fulya Arslan, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, fulya_arslan59@hotmail.com.

According to Yeni Edirne Gazetesi Migrations to Çanakkale from Bulgaria in 1950-1951

Abstract

Yeni Edirne Gazetesi, an important local newspaper since 19th century in Edirne, dealt with important developments during the first years of the Democratic Party. One of the most important issues of the time was the Turkish emigration from Bulgaria in 1950-1951. Yeni Edirne Gazetesi published several articles on the Turkish emigration. This study focuses on the reports of the newspaper and how it approached the causes of the emigration; the arrival of the emigrants at Edirne; the number of the emigrants; their occupations; their origins in Bulgaria; their reception in the city; Turkish government's policy on the issue; the difficulties encountered by the emigrants; charity organizations that helped them; jobs provided for the emigrants.

Keywords: Press, Edirne, Yeni Edirne Gazetesi, Emigration, Emigrant, the Democratic Party, Bulgaria

Giriş

Basın, toplumların amaç, hedef ve gerçek nitelikli bilgilerini eksiksiz olarak dış dünyaya yansıtması ile oluşmuştur.¹ Osmanlı Devleti'nde ağırlıklı olarak gayrimüslimlerin öncülük ettiği basın-yayın hayatı, Edirne'de de ilk kez gayrimüslimler tarafından oluşturulmuştur. Basının temel taşı oluşturan matbaa, Selanik'te çıkan veba salgını yüzünden kaçıp Edirne'ye yerleşen Yahudi asıllı Sholomo ve Josef Ya'abetz kardeşler tarafından 1554 yılında kurulmuştur.² Bu şekilde matbaa ile tanışan Edirne, basın-yayın hayatındaki yerini almıştır.

Haberlerin topluma ulaşmasında en etkili araçlardan biri olan gazeteler, kamuoyu oluşturma niteliğine de sahip olmuşlardır. Gazetelerin yaygınlaşmasıyla gelişen Türk basın hayatı, 1831'de Türkçe basının başlangıcı sayılan Takvim-i Vekayi ile ilk örneğini vermiş 1860'ta Tercüman-ı Ahval ve 1862'de Tasvir-i Efkar gazeteleri ile önemli bir aşama kaydetmiştir.³ Devletin merkezinde olduğu gibi Edirne'de de gazetelerin ilk örnekleri ortaya çıkmış ve bunlardan biri olan Yeni Edirne Gazetesi, Osmanlı Devleti dönemi gazeteleri arasında yerini almıştır. Cumhuriyet döneminde de

1 Turgut Er, *Türkiye'de Basın-Yayın ve Tanıtma*, Başbakanlık Basın-Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2003, s. 15.

2 Ender Bilal, *Edirne'nin Basın-Yayın Tarihi (1361-2006)*, C.1, Edirne Valiliği Yayınları, İstanbul 2006, s. 41.

3 Selim Nüzhet Gerçek, *Türk Gazeteciliği (1831-1931)*, İstanbul Matbuat Cemiyeti Yayınevi, İstanbul 1931, s.9-10; Hülya Bakal, *Türk Basın Tarihi (1831-1923)*, Afa Yayınevi, İstanbul 1970, s. 55-61.

basının yapı taşlarından birini oluşturan gazeteler, güçlü bir iletişim ortamı sağlamışlardır. Türk basın hayatında yerini alan Edirne, yaşadığı dönemde ve bölgede birçok gazetenin çıkarılmasına öncülük etmiştir ve dönemin gazetelerinden Yeni Edirne Gazetesi de yayın hayatında kendisine önemli bir yer edinmiştir.

Coğrafi anlamda yer değişimi olarak tanımlanan göç olgusu, ülkelerin yaşamına siyasi, sosyal, ekonomik ve hukuki açıdan yeni ve çeşitli boyutlar getiren göçmen meselesini ortaya çıkarmıştır. Türkiye tarih boyunca göçlere sahne olmuştur. Göçmenler, bugün olduğu gibi, hem Osmanlı Devleti'nde hem de Cumhuriyet döneminde önemli bir sosyal ve siyasi problem olarak gündemin en önemli meselelerinden biri olmuştur.

1950-1951 yılları arasında yoğunlaşan Bulgaristan Türklerinin Türkiye'ye göçü, 14 Mayıs 1950'de iktidara gelen Demokrat Partinin ilk yıllarına denk gelir. Göçmenlerin Türk toprağına ilk ayak bastıkları yer olan Edirne, göçmenlere ev sahipliğı yapması sebebiyle büyük bir önem kazanmış ve göç olayı Edirne'nin yerel gazetelerinden Yeni Edirne Gazetesi tarafından yakın takibe alınmıştır.

1. Yeni Edirne Gazetesi

İlk kez adını Osmanlı Devleti döneminde duyuran Yeni Edirne Gazetesi, hakimiyet-i milliyeye esasına dayanarak Osmanlı Meşrutiyeti'ni savunan özgür, bağımsız bir Osmanlı gazetesi özelliğine sahip olmuştur.⁴ 1906-1913 yılları arasında Mustafa Şevket tarafından önce haftada iki gün, sonra üç gün çıkartılmıştır. 28x40 cm boyutlarında siyah-beyaz, 4 sayfa olarak Edirne Vilayet Matbaası ile Yako Levi matbaasında basılmıştır. Gazetenin geliri, Sanayi Mektebi'nde okuyan yoksul çocukların eğitiminde kullanılmıştır.⁵ 1913'ten itibaren yayınına uzun bir süre ara veren gazete, 1950 yılında Ali Rıza Ataktürk tarafından aynı isimle tekrar basın hayatına geri dönmüştür.

1 Eylül 1950 tarihinde yayın hayatına başlayan Yeni Edirne Gazetesi, bazı değişikliklere uğramakla birlikte 1961 yılına kadar aralıksız çıkartılarak Edirne ve çevresinin en önemli basın organı olmuştur.

Prensiplerini ve çıkarılış amacını ilk sayısında belirten Yeni Edirne Gazetesi, Trakya'da gazeteciliğın durgunluk içinde bulunduğunu ve bu boşluğu doldurmak amacıyla olduğunu ifade etmiştir. Herhangi bir partinin mensubu ve organı olmadığını, esas amacının Edirne halkına tercümanlık edip derterini duyurma olduğunu

4 Cahit Cemil Can, Ender Bilal, *Edirne Bibliyografyası*, Trakya Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, Edirne 2009, s. 340.

5 Ender Bilal, *a.g.e.*, s. 111.

söyleyen gazete, bunları yaparken de şahsi hislere kapılmadan tarafsız kalmayı amaç edinmiştir. Okunan bir gazete çıkarmak hedefi gütmesi sebebiyle herkesin anlayabileceği bir üslupla kaleme alınacağını belirterek kurallara ve prensiplere uygun yazılar gelirse gazetenin sütunlarında yer verileceğini bildirmiştir.⁶

24,5x34,5 ebatlarında, siyah-beyaz, başlangıçta 4 sayfa, 15 Aralık 1953 tarihinden itibaren 2 sayfa olarak çıkarılmıştır. Salı ve Cuma günleri yayınlanan Yeni Edirne Gazetesi, 2 Mart 1954 tarihinden itibaren de günlük olarak çıkartılmıştır. İdare yerinin Yetimler Çarşısı olduğu gazete, İl Basımevi ve Güven Basımevlerinde basılmıştır. İlk yıllarında gazetenin günlük fiyatı 5 kuruş iken, 4 Eylül 1951 tarihinden itibaren 7,5 kuruş olmuş ve 11 Ağustos 1953 tarihinden itibaren de yıllık 7,5 liraya abone verilmiştir.⁷

Trakya haritası üzerine oturtulan Selimiye Camii “Yeni Edirne” başlığı ile gazetenin amblemini oluşturmuştur. Başlığın altında “Gördüğünü Duyduğunu Aksettirir Trakya Gazetesi” yazısı yer almıştır. Sağ üst köşede ise, “Demokrasimizi Demokratlar Kurdu” ifadesine yer verilmiştir.

Yeni Edirne Gazetesi’nin ilk sayfası gündeme konu olan daha çok siyasi ağırlıklı haberlerden meydana gelmiştir. Gazetenin ikinci sayfasını Edirne’nin yerel haberlerine yönelik “Şehir Haberleri” bölümü oluşturmuştur. “Halkın-Köylünün Sesi ve Sözü” bölümü ise genelde gazetenin üçüncü sayfasında bazen de ikinci sayfasında yayınlanmış olup halkın ve köylünün problemlerine çare aramış, çıkarılan yeni kanunlardan haber vererek halkı ve köylüyü bilgilendirme yoluna gitmiştir. Gazetenin son sayfasında ilanlara, reklamlara, tebriklere bazen de karikatürlere yer verilmiştir. Gazetenin iki sayfaya indirilmesiyle ilk sayfada siyasi haberlerin yanında şehir haberlerine de yer verilmiş, ikinci sayfa ise ilanlar ve reklamlardan oluşmuştur. Yeni Edirne Gazetesi, yalın bir dille yazılan ve herkesin rahatça okumasını amaçlayan bir anlatım sergilemiştir. Gazetede sansür ve yasağa rastlanılmamıştır.

Gazetenin sahibi Ali Rıza Ataktürk, 1920 yılında Edirne’de doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini Edirne’de tamamladıktan sonra Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde yüksek öğrenimine başlamıştır. Maliye Bakanlığı’nda stajyer memur olarak çalışma hayatına başlayan Ataktürk, 1945 yılında Maliye Bakanlığı Milli Emlak Kontrolörlüğü’ne atanarak Türkiye’de bu görevi yürüten yedi kişiden biri olmuştur. Üç kız ve iki erkek çocuk sahibi olan Ali Rıza Ataktürk, 1 Eylül 1949 yılında devlet görevinden istifa ederek Edirne’ye yerleşmiş ve Mali Müşavirliğe başlamıştır. Basın hayatıyla yakından ilgilenen Ataktürk, gazeteci olarak ilk makalesini Edirne Postası Gazetesi’nde o dönemde yeni çıkan vergi kanunlarını yorumlayarak kaleme almıştır. Sonraki yıllarda

6 Yeni Edirne, 1 Eylül 1950, s. 1.

7 Yeni Edirne, 1 Eylül 1950, s. 1; Yeni Edirne, 4 Eylül 1951, s. 1; Yeni Edirne, 11 Ağustos 1953, s. 1.

makaleleri ulusal boyutta yayınlanan gazetelere de ulaşmıştır. İlk gazetesini 1 Eylül 1950 tarihinde Yeni Edirne Gazetesi, ikinci gazetesini de 2 Haziran 1962 tarihinde Edirne Sesi Gazetesi olarak çıkartmıştır. Bunun yanında 1 Nisan 1954-20 Ekim 1955 tarihleri arasında Edirne Belediye Başkanlığı yapmıştır. Cumhuriyet dönemi Edirne'sini gazetelerinde yansıtarak Edirne basınına katkı sağlayan Ali Rıza Ataktürk, 19 Ocak 1988 tarihinde vefat etmiştir.⁸

2. 1950-1951 Yılları Arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye Yapılan Göçlerin Yeni Edirne Gazetesi'ne Yansımaları

Devletlerin askeri ve siyasi karar ile eylemleri sonucunda şekillenen sınırlar, içerisinde farklı etnik ve dini unsurlar yer alır. Azınlık durumuna düşen topluluklar, çoğu zaman yaşadıkları ülkelerin hoşgörülü davranmaması sebebiyle yaşadıkları yeri terk edip anavatanlarına veya güven duydukları yerlere göç etmek zorunda kalmıştır.

Coğrafi anlamda yer değişimi olarak tanımlanan göç olgusu, ülkelerin yaşamına siyasi, sosyal, ekonomik ve hukuki açılarından yeni boyutlar katarak göçmen meselesini ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda Türkiye'ye yapılan göçler tarih boyunca söz konusu olmuştur. Şimşir'e göre, 14. yüzyılda Osmanlı Devleti, Balkanlarda hakimiyet kurunca Anadolu'daki bazı Türk-Müslüman unsurlar Rumeli'ye geçmiş ve buradaki topraklara yerleşmiştir. Ancak 19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa'dan çekilmeye başlamasıyla Rumeli Türkleri Anadolu'ya dönmek zorunda kalmışlardır.⁹ Bulgaristan'dan ilk büyük Türk göçü, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında meydana gelmiştir. "*Doksan Üç Muhacereti*" olarak da tarihe geçen göç dalgasının sebeplerini; Tuna ve Edirne vilayetlerinin etnik yapısı, Rusların Türkleri imha etme siyaseti Türklerin ve Bulgarların silahsızlandırılması sonucunda Türklere yönelik katliam girişimleri, Rusların gasp ve yağma hareketleri ile manevi (dini) baskılar oluşturmuştur. Bilindiği gibi Doksan Üç Muhacereti'nde Edirne, geçici muhacir toplama merkezi haline gelmiş ve göçmenlerin yerleştirilmesine öncülük etmiştir. Osmanlı-Rus Savaşı'nın etkisiyle başlayan Türklere yönelik Bulgar baskısı, Türk halkının siyasi ve medeni haklardan mahrum edilmesi, Türklerin askere alınması, dini ve vakıf eserlerinin tahrip edilmesi, vergilerin arttırılması ve Türk emlak meselesi 1879-1890 göçlerinin habercisi olmuştur.¹⁰

1912-1913 Balkan Savaşları esnasında ve sonrasında da göç dalgaları devam etmiştir. Türklere yönelik yapılan baskı ve zulümler, dini baskılar ile ekonomik sebepler

8 Ender Bilal, *a.g.e.*, s. 287-289.

9 Bilal Şimşir, *Bulgaristan Türkleri (1878-1985)*, Bilgi Yayınevi, Ankara 2012, s. 217.

10 Nedim İpek, *Rumeli'den Anadolu'ya Türk Göçleri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1994, s.11-155; Bilal Şimşir, *Bulgaristan Türkleri...*, s. 218-223.

1912-1913 göçünün nedenleri arasında yer almıştır. Kavala ve Selanik'ten sonra Edirne de, Balkan Savaşları göçlerinin toplama merkezlerinden biri olmuştur.¹¹ Yapılan hesaplamalara göre Balkan Savaşları'nda 440.000 Türk, Makedonya ve Trakya'dan Anadolu'ya göç etmiştir.¹²

Cumhuriyet döneminde de Bulgaristan'dan Türkiye'ye göçler devam etmiş ve ilk kez göç meselesini bir düzene bağlamak amacıyla 18 Ekim 1925 tarihinde Ankara'da Türk-Bulgar İkamet Sözleşmesi imzalanmıştır. Aynı yıllarda Kuzey Bulgaristan'da Rodna Zaştita (Vatan Koruması) ve Güney Bulgaristan'da Trakya Komiteleri isminde kurulan teşkilatlar, Türklere saldırarak çeşitli baskılar ve propagandalarla Türkleri göçe zorlamışlardır.¹³ Cumhuriyetin ilk yıllarında (1923-1939) Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelen göçmen sayısı 198.688 kişi olarak tespit edilmiştir.¹⁴

1950'li yıllarda Bulgaristan Türklerinin yaşadıkları, yeni bir göç dalgasının ve dramının habercisi olmuştur. 1946 yılında Türk azınlık okullarının devletleştirilmesiyle birlikte eğitimde yapılan kısıtlamalar, 1949 yılında Türklerin elinden alınan toprakların kooperatifleştirilmesi, Bulgar hükümetinin milli ve ekonomik baskıları ile Bulgar hükümetinin yeni iskân politikası, Sovyetler Birliği'nin kışkırtmaları, Kore Savaşı'nın etkileri, Türkiye'nin NATO'ya katılmak istemesine gösterilen tepkiler ve dini kısıtlamalar Bulgaristan'da yaşayan Türklerin bu ülkeden ayrılmasına neden olmuştur.¹⁵

Bu uygulamalar sonucunda Bulgaristan Türklerinin göç etme arzusu artmış ve bunu gerçekleştirmek için Türk hükümetine başvurmuşlardır. Türkiye Bakanlar Kurulu 31 Mayıs 1947'de 4 maddeden oluşan karar almıştır. Birinci ve ikinci maddeler, Bulgaristan Türklerinin göçüyle ilgili olup Türk hükümeti, göçmen alma işini daha elverişli bir zamana bırakma düşüncesini ifade etmiştir. Türkiye, Bulgaristan'dan toplu olarak iskânlı göç almayacağını, fakat serbest göçmen vizesiyle gelenleri ve mültecileri kabul edeceğini bildirmiştir.¹⁶ 1949 yılında Türkiye'ye göç etme ile ilgili verilen dilekçelerin artmasıyla Bulgar hükümeti, durumu yatıştırmak için Temmuz

11 Ahmet Halaçoğlu, *Balkan Harbi Sırasında Rumeli'den Türk Göçleri (1912-1913)*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1995, s. 29-45.

12 Tevfik Bıyıklıoğlu, *Trakya'da Milli Mücadele*, C.1, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1992, s. 92-93.

13 İlker Alp, *Belge ve Fotoğraflarla Bulgar Mezalimi (1878-1989)*, Trakya Üniversitesi Yayınları, Ankara 1990, s. 333.

14 Cevat Geray, *Türkiye'den ve Türkiye'ye Göçler ve Göçmenlerin İskanı (1923-1961)*, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ankara 1962.

15 Sevim Hacıoğlu, *Bulgaristan Türklerinin Sosyo-Kültürel Değişimi: (1944-1989)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2002, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, s.30-33; Ulvi Özgür, *Bulgaristan Türkleri'nin 1950-1951 Yıllarında Türkiye'ye Göçleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, s. 26-43.

16 Bakanlar Kurulunun 31 Mayıs 1947 günlü ve 3/5922 sayılı kararnamesi. Detaylı bilgi için bakınız: Bilal Şimşir, *a.g.e.*, s. 234-235.

ve Ağustos aylarında birbirine zıt kararlar almıştır. Kararlardan bazıları toplu göçün durdurulması yönündeyken bazıları da talep edenlerin hepsinin göç etmesine ilişkin genel bir planın uygulanmasını dile getirmiştir.¹⁷

2.1. 1950-1951 Göçünde Türk Hükümetinin Politikası

1950 yılına kadar nispeten sakin bir seyir izleyen Türkiye-Bulgaristan ilişkileri, Bulgar Hükümeti'nin 10 Ağustos 1950'de iki yüz elli bin Türk'ü üç ay içerisinde göçmen olarak kabul etmesi için Türkiye'ye bir nota vermesi ile yeniden şekillenmiştir. Bu nota üzerine, Bulgaristan Türklerinin Türkiye'ye göçü başlamıştır. Türk Hükümeti, 28 Ağustos 1950'de karşı bir nota vererek ılımlı bir politika izlemiş; fakat bu kadar fazla kişinin bu kadar kısa bir sürede yerleştirilmesinin zor olduğunu belirtmiştir.¹⁸

Bununla birlikte kapılar açılmış ve Bulgaristan'dan gelen göçmen kabileleri Edirne'ye ulaşmışlar ve dağıtılacakları günü beklemişlerdir. Bulgarlar tarafından göç etmeye zorlanan göçmenlerin sayısının artması birçok sıkıntıyı da beraberinde getirmiştir. Bulgaristan'dan gelen göçmenlere ev sahipliği yapan Yeni Edirne Gazetesi, şahit olduğu göçmenlerin durumlarıyla yakından ilgilenmiş ve günü gününe gelişmeleri okuyucularına duyurmuştur. Gazetenin bildirdiğine göre, 29 Eylül 1950'de Dışişleri Bakanlığı'nda göçmenler için bir büro kurulmuş ve İskan Müdürlüğü, göçmenlere destek olan kurumlardan biri olmuştur. Göçmen meselesine hassasiyet gösteren yeni hükümet, birçok Bakan ve Genel Müdürünü Edirne'ye göndererek göçmenler konusunda inceleme yapılmasını istemiştir. İçişleri Bakanı Rüknettin Nasubioğlu Edirne'ye gelerek Karaağaç'taki misafirhaneye yerleştirilen göçmenleri ziyaret etmiş ve burada Toprak ve İskan Genel Müdürü Nebil Barlas'tan ayrıntılı açıklama almıştır. Göçmenlerin arasına girip bir dertleri olup olmadığını soran Bakan Nasubioğlu, göçmenlerin Türkiye'de olduklarından dolayı hallerindeki memnuniyeti gazetecilerle paylaşmıştır. İçişleri Bakanı Rüknettin Nasubioğlu'nun göçmen meselesine yönelik yaptığı basın açıklamasını aktaran Yeni Edirne Gazetesi, serbest göçmen olarak anayurda gelen ırkdaşların gümrük ve pasaport gibi işlemleri tamamlanuncaya kadar burada iki, üç gün misafir edileceklerini, sağlık durumlarının da kontrol edilip gerekli aşuların yapılacağını, hükümetin göçmen akınını iyi bir şekilde karşılamak için gerekli tedbirleri aldığını belirtmiştir. Bakan Nasubioğlu'nun misafirhaneden sonra vizesizlerin barındığı yere gittiğinin haberini veren gazete, mültecilerin de bakım durumlarının kontrol edildiğini, diğer göçmenler gibi hiçbir fark gözetilmeden görevlerin

17 Agop Garabedian, "1950'li-1970'li Yıllar Arası Bulgar-Türk İlişkilerinde Göçmen Sorunu", *Uluslararası Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi Türk-Bulgar İlişkileri Sempozyumu: Bildiriler Kitabı*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir 11-13 Mayıs 2005, s. 413.

18 Ulvi Özgür, *a.g.t.*, s. 44-50.

yerine getirildiğini ve en yüksek insanlık muamelesi gösterildiğini ifade etmiştir.¹⁹ Ayrıca Toprak ve İskan Genel Müdürü Yekta Ayta'nın göçmen işleri ile ilgili olarak Edirne'ye geleceği gazetenin haberleri arasında yerini almıştır.²⁰

Göç akınının devam ettiği sırada, Bulgaristan'ın Türkiye'ye vizesiz Çingene sokma politikası kendini göstermiş ve Türkiye, vizesiz Çingenerin Bulgar hükümeti tarafından geri alınmasını istemiştir. Bulgaristan'ın bunu kabul etmemesi üzerine Türkiye 7 Ekim 1950'de sınırı kapattığını ilan etmiştir. Bu sorunun halledilmesi ile sınır tekrar 2 Aralık 1950'de açılmıştır. Bu durumu haberleri arasında yer veren Yeni Edirne Gazetesi, sınırın kapanmasıyla Bulgaristan'dan kalan Türklerin durumuna da değinmiştir.²¹

Meclis'te Celal Bayar'ın Göçmen meselesine yönelik yaptığı açıklamayı esas alarak Türk Hükümetinin göçmen sorununa yönelik bakışını aktaran Yeni Edirne Gazetesi, dürüst komşuluk ilişkilerinin arttırılması için gösterilen çabanın karşılık görmediğini ifade etmiştir. Bulgaristan'ın mevcut anlaşma hükmünü hiçe sayarak 250 bin soydaşımızı tehciye girişmesinin milletlerarası hukuk kaidelerine ve insanlık prensiplerine aykırı bir hareket olduğunu belirterek birçok göçmen vatandaşının perişan bir durumda olduğunu vurgulamıştır. Sayısı binleri aşan ve aralarında yabancıların da bulunduğu göçmenleri vizesiz Türkiye'ye sokma planına karşı Türkiye'nin Bulgaristan sınırını kapatmaya mecbur kaldığını ifade etmiştir. Göçmen meselesi hakkında yapılan girişimler sonuç vermediği takdirde; hükümetin bu önemli anlaşmazlığı milletlerarası makamlara götüreceğini bildirmiştir. Bulgaristan'la ilişkilerin normal bir devreye girdiği zamanda vizeleriyle Türkiye'ye gelecek göçmenlere karşı kardeşlik ve insanlık görevini, hükümet ve Türk milleti olarak bütün gücüyle yerine getireceklerinin sözünü vermiştir. Dünya'nın da bu davayı benimsediğini ve Bulgaristan'ın tutumunu hoş karşılamadığını da sözlerine eklemiştir.²²

Göçmen meselesine dünyanın görüşünü de aktaran Yeni Edirne Gazetesi, Roma'da Avrupa Konseyi Dış İşleri Bakanları Komitesi, Bulgar Hükümeti'nin 3 ay içinde 250 bin kişinin tehcirini protesto etme kararı aldığını belirtmiştir. Gazete, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'ndaki Türk delegesinin insan haklarını çığneyen Macaristan, Romanya ve Bulgaristan hakkındaki kararın yumuşak olmasına itiraz ettiğini söylemiştir. İngiltere'nin göçmen meselesine yönelik Türk görüşünü kabul ettiğini ve desteklediğini haber veren gazete, Amerika'nın da İngiltere'ye katıldığını ve Türkleri

19 *Yeni Edirne*, 27 Eylül 1950, s. 1.

20 *Yeni Edirne*, 27 Eylül 1950, s. 2.

21 Bilal Şimşir, *a.g.e.*, s.243-244; *Yeni Edirne*, 17 Ekim 1950, s. 2.

22 Özel Şahingiray, *Celal Bayar'ın Söylev ve Demeçleri (1920-1953)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2009, s.406; *Yeni Edirne*, 7 Kasım 1950, s. 1-2.

haklı bularak kısa zamanda tehcirin memleketin ekonomisine ve asayişine zarar vereceğini bildirmiştir.²³

Bu esnada Türk Hükümeti, 250 bin göçmenin Türkiye'ye giriş yapacağına yönelik çeşitli tedbirler almıştır. Bakanlar Kurulu gelecek göçmenlere yardım için komiteler kurulmasını ve her ilin kaç göçmen barındırabileceğinin bildirilmesini valiliklerden istediği Yeni Edirne Gazetesi haberleri arasında yerini almıştır. Bütün vilayetlerin hazırlıklarını Ankara'ya bildirmesi durumunda sınırların açılacağına mümkün olacağını bildiren gazete, tüm yurttaki hızlı bir çalışma başlatılmasına rağmen Edirne'de her şeyin hazır olduğunu vurgulamıştır.²⁴

Ankara'ya çağrılan Sofya Büyükelçisi, Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'ye gerekli bilgiyi vermiş ve Türk-Bulgar ilişkilerine yönelik yeni yönergeyi götürmek üzere Bulgaristan'a hareket etmiştir. Buna yönelik haberleri yayınlayan gazete, Aralık ayının ilk haftasında sınırın açılmasının beklendiğini, sınır civarında bekleyen 15 bin kadar vizeli göçmenin Türkiye'ye giriş yapacaklarının tahmin edildiğini belirtmiştir. Bulgarların vizesiz Çingeneleri Türkiye'ye sokmaya çalıştıkları durumunda sınırın tekrar kapanabileceğine işaret etmiştir.²⁵

Göçmenler içerisinde tespit edilen casus ve Çingeneler, 2 Aralık 1950 tarihi itibarıyla sınırın açılmasıyla 20.30'da 15 Bulgar vagonu ile Bulgaristan'a gönderilmişlerdir. Bu şartlar altında göçler devam etmiş ve Yeni Edirne Gazetesi, göçmen akınını ayrıntılı bir şekilde vermiştir. Svilengrad'ta 8.30'da seyahat hazırlıklarına başlayan 162 kişilik ilk katile, 12.00'de trene binmiş ve 3 Aralık 1950'de²⁶ saat 15.00'te Karaağaç'a ulaşmıştır. Gazeteye göre, göçmenleri istasyonda bir sağlık ekibi ve eşyalarının taşınmasına yardım edecek bir grup beklemiştir. Vali ve Emniyet Müdürü ile Toprak ve İskân Genel Müdürlüğü yetkilileri gelmişlerdir. Ayrıca gelecek göçmenler arasında akrabalarını karşılamak üzere kalabalık bir halk kitlesi de bulunmuştur. Tren, Karaağaç garına iki taraftan yükselen sevinç sesleri arasında girmiştir. Trenden toprağa ayak basanlar hemen yerlere kapanmışlar "vatanımız, vatanımız..." diye yüzlerini toprağa sürmüşlerdir. Yeni Edirne Gazetesi, bu anın heyecanını bizzat yaşadığını sevinçle aktarmıştır. Göçmenlerden yaşlılar kamyonla göçmen misafirhanesine gönderilmiş ve eşyaları ayrıca nakledilmiştir. Bu sırada kafilde bulunan bir hasta da Valilik arabasıyla revire kaldırılmıştır. Göçmenler Türk topraklarına geldikleri bir saat içerisinde kalacakları yerleri görüp sıcak çayların dağıtıldığı bir masaya oturtulmuşlardır.

23 *Yeni Edirne*, 7 Kasım 1950, s. 1.

24 *Yeni Edirne*, 21 Kasım 1950, s. 1.

25 *Yeni Edirne*, 1 Aralık 1950, s. 1.

26 Düzeltme: 6 Aralık 1950 tarihli Yeni Edirne Gazetesi'nde göçmenlerin Edirne'ye geliş yazı hatası sebebiyle 2/11/1950 ve 3/11/1950 tarihi olarak belirtilmiştir. Fakat 2/12/1950 ve 3/12/1950 tarihlerine tekabül etmektedir.

Yaşlıların çocuklarına çay ve şeker hakkında bilgi vermeleri muhabirin dikkatini çekmiş ve hüzünlendirmiştir. Habere göre, önce çekinerek çayın tadına bakan çocuklar, çok geçmeden keyifle yudumlamaya başlamışlardır. Bu sevinçli ortamda darlık içine düşen göçmenlerin bazıları ağlamış, bazıları bozulan psikolojilerinin etkisiyle sinirli bir gülmeye tutulmuş, bazıları ise derin bir sessizlik sarmıştır. Bazı göçmenlerin sıkıntılı günler geçirmeleri sebebiyle kurtuluşu ölümden bulup kendini astığı ve bir ananın aç çocuğuna yiyecek bulamadığından çıldırdığı gelen göçmenlerin verdiği haberlerdendir.

195 kişilik ikinci kabile, 4 Aralık 1950'de saat 13.00'te trenle Edirne'ye ulaşmıştır. Gelen göçmenlerin gümrük muayenesi, eşyalarının ve kendilerinin göçmen evine nakli, aşılarının yapılarak kahvaltı sofrasına oturtulmaları 45 dakika içerisinde yapılmıştır. Gelen kabile daha çok fakir kimselerden oluşmaktaydı. Gazete, içlerinden Yunan toprağından geçmek için istenilen paraya karşılık fanilalarını ve gömleklerini satanların çok olduğunu göçmenlerin ağzından nakletmiştir. Kızılay'ın verdiği peynir, ekme ve çaydan ibaret olan kahvaltı göçmenlerin yüzüne mutluluk ve neşe katmıştır. Yeni Edirne Gazetesi muhabiri, karnı doyduğu halde artan ekme ve peyniri alan bir çocukla sohbe girişmiş ve karnı doyduğu halde niye aldığını sormuştur. Çocuk, muhabirin yüzüne uzun uzun bakarak "*Ya babam akşama kumpir getirmezse, gene aç mı kalayım*" cevabını vermiştir. Yeni Edirne Gazetesi, göçmenlerin durumunu yakından takip etmiş ve onlarla diyalog kurarak sevinçlerini ve üzüntülerini bülteninde paylaşmıştır.²⁷

Göçmen sorununu hem iç hem de dış mesele olarak gören Türk hükümeti, sorunla yakından ilgilenmiş ve Türkiye Göçmen ve Mülteciler Yardım Birliği'ni oluşturarak Edirne Komitesini de kurmuştur. Gazete, komitenin hemen çalışmalarına başladığı haberini vermiş ve komite başkanın Edirne Valisi Emin Akıncı, ikinci başkanın da Hasan Maksutoğlu olduğunu bildirmiştir.²⁸ Edirne'deki olayları yakından takip etmek amacıyla memurlar görevlendirmiş, bazen de devlet büyükleri bizzat Edirne'ye gitmiştir. Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes'in serhat şehri Edirne'ye gelişini manşetten yayınlayan gazete, göçmen evlerine yapılan ziyaretleri ve göçmenlerle kurulan diyalogu aktarmıştır. Göçmenler tarafından sevinç ve şaşkınlıkla karşılanan Celal Bayar'ın etrafında korumalar olmadan dolaşması göçmenleri şaşırtmış ve göçmenler, Bulgaristan'da en küçük devlet memurlarının dahi silahlı korumalar ile birlikte gezdiklerini anlatmışlardır. Göçmenlerin hepsi hasretini çektikleri anavatan topraklarına vardıkları ilk anda memleketin en üst yöneticisi ile karşılaşmaktan duydukları heyecanla Bayar'ın ellerine sarılıp öpmek için adeta yarış

²⁷ *Yeni Edirne*, 6 Aralık 1950, s. 1-2.

²⁸ *Yeni Edirne*, 12 Ocak 1951, s. 1.

etmişlerdir. Göçmen evlerinde Adnan Menderes'e bir göçmen tarafından "*Menderes celladı siz göçmenleri Kore'ye süreceksin*" anlamında göç öncesi Bulgarların propaganda amaçlı yaptığı Bulgarca bir yazı verilmiş ve başta Celal Bayar'da olmak üzere bu durum, gülüşmelere sebep olmuştur. Göçmenlerle birebir ilgilenen Bayar ve Menderes, onların yaşadıklarını ve isteklerini dinlemiştir.²⁹

Göçmen işlemlerinin düzene girdiği 1951 yılı sonbaharında Bulgaristan, Aralık 1950'de vermiş olduğu garantiyi bir tarafa bırakarak sahte vizelerle Çingenele Türkiye'ye sokmaya başlamıştır. Türkiye, Çingenelelerin iadesi için girişimlerde bulunmuş; fakat Bulgar Hükümeti'nin bu sorunu görmezden gelmesi üzerine Türkiye, 8 Kasım 1951'de sınırı kapattığını ilan etmiştir.³⁰ Bu haber, 9 Kasım 1951 tarihli 123 sayılı Yeni Edirne Gazetesi'nin ilk sayfasına manşet olmuştur.³¹ Edirne Valisi Emin Akıncı'nın açıklamalarını ekleyen gazete, son günlerde gelen göçmenler arasında sahte vizeli olduğu tespit edildiğini, bunların iskan yerlerine sevk edilmeden Karaağaç'ta alıkonulduğunu, bunların geri alınması için Bulgar sınır makamları ile temasa geçildiğini, 13 Ekim'de yapılan sınır görüşmelerine cevap vermeyen Bulgarların 28 Ekim'de 20 aile halinde 126 Çingeneyi sahte vize ile tekrardan göndermeleri ile bunların Bulgaristan'a iade edildiğini, Bulgaristan'ın sahte vize konusunu reddettiğini, demiryolu hattında Bulgaristan ile temas olmaması sebebiyle bunların Yunanistan topraklarına geçtiklerini, bu sebeple 8 Kasım 1951 saat 10.00 itibarıyla sınırın kapatıldığını, Çingenelelerin sayısının 252 kadar olduğunu kaydetmiştir.³² Sınırın kapatılması üzerine 14 Kasım 1951'de Bulgar Hükümeti tarafından nota verildiğini açıklayan gazete, göçmen pasaportu ve vizesini taşıyan Türk göçmenlerinin engelsiz şekilde kabulü için Türk Hükümetinin gerekli tedbirleri derhal alması konusunda Bulgaristan'ın ısrar ettiğini, aksi takdirde çıkacak olayların sonuçlarından Türk Hükümetinin mesul olacağını belirterek bunu adeta bir tehdit edasıyla dile getirmiştir. Buna karşılık, Türk hükümeti de verdiği cevapta göçün devam etmesinin Bulgar Hükümeti'nin işine gelmediğini, bu yüzden sınırın kapanmasına yönelik olayların Bulgarlar tarafından kasıtlı olarak çıkarıldığını ifade etmiştir.³³ Bulgaristan'ın Türkiye'ye verdiği notada Türkiye'nin Atlantik Paktı'na girdiğini de belirtmesi ve Türkiye'ye yönelik suçlarda bulunması, gazete tarafından da garip karşılanmıştır.³⁴ 2 Mayıs 1952 tarihli Yeni Edirne Gazetesi, Türk askerlerinin Bulgar topraklarına girerek ateş açması gerekçesiyle Bulgar Hükümetinin bu durumu protesto edip Türkiye'ye bir nota verdiğini açıkla-

29 *Yeni Edirne*, 9 Ocak 1951, s. 1-2.

30 Önder Duman, *Rumeli'den Samsun'a Göç (1923-1970)*, Samsun Büyük Şehir Belediyesi Kültür Yayınları, Samsun 2010, s. 67.

31 *Yeni Edirne*, 9 Kasım 1951, s. 1.

32 *Yeni Edirne*, 13 Kasım 1951, s. 1-3.

33 *Yeni Edirne*, 20 Kasım 1951, s. 1-4.

34 *Yeni Edirne*, 18 Aralık 1951, s. 1-3.

muştır.³⁵ Türkiye-Bulgaristan ilişkileri, özellikle karşılıklı notaların verildiği süreçte, çoğu zaman kriz havasında seyretmiştir.

Sınırın kapatılmasına olan tepkisini göçmen Türklere yönelten Bulgar Hükümeti'nin yaptığı eziyetler gazetede belirtilmiştir. Bulgaristan, göçmenlere “Sizleri Türk Hükümeti istemiyor, eski yerlerinize dönün” şeklinde propagandalar yapmış, eğer dönmezlerse açlık ve soğuktan ölecekleri şeklinde tehdit etmiştir. Bu tehditten sonuç alamayınca da göçmenleri zorla vagonlara doldurup geri nakletmiş ve ellerinden pasaportlarını almıştır.³⁶ Türk-Bulgar sınırının açılacağına yönelik haberler gazetede yer almış ve doğumlarıyla sayıları 132'ye çıkan Çingenelerin Bulgaristan'a iade edilmesinden sonra sınır tekrar açılmıştır.³⁷ Böylece Türk hükümeti politikasını Bulgaristan ile karşılıklı verilen notalar çerçevesinde şekillendirmiştir.

2.2. Göç Sırasında Göçmenlerin Çektiği Sıkıntılar

1950-1951 göçünün kış aylarına denk gelmesi, göçmenleri olumsuz yönde etkilemiştir. Bununla birlikte özellikle Bulgaristan'ın göçmenlere yaptığı baskılar, birçok problemin yanında göçmenlerin psikolojilerinin bozulmasına da yol açmıştır.

Bulgar hükümetinin göçmenlere karşı uyguladığı acımasızca tutum, bazen göçmenlerden gelen mektuplarla, bazen göçmenlerle yapılan sohbetlerle, bazen de resmi kayıtlarla belgelenmiş ve gazetede aktarılmıştır. Yeni Edirne Gazetesi, Bulgar hükümetinin göçmenlere acımasızca davrandığını, ekmek yardımında bulunduğunu söyleyerek 600 gr. ekmeği 80 levaya sattığını, emzikli Türk kadınlarını süt vergisine tabi tuttuğunu örneklerle açıklamıştır.³⁸ Bu durum, Bulgar hükümetinin ekonomik baskılarına verilen örneklerden biri olmuştur.

Gelen göçmenlerin Bulgaristan'da kalanlar için duyduğu endişelerden biri de Yunanistana topraklarında kendilerinden istenilen nakliye ücreti olmuştur. Gelen göçmenlerin dile getirdikleri şikayetlerinin başında ise Bulgarların, üstlerindeki tüm yazılı kağıtları yok etmeleri olmuştur. Bu yüzden akrabalarının adresleri, diplomalar, sertifikalar ve iş kağıtları gibi kıymetli evrakları tamamen gasp edilmiştir. Bulgar hükümeti, içerisinde göçmenlerin de bulunduğu eşyaları kırlara atarak 57 vagonu boşaltmıştır.³⁹

Bulgaristan ve Türkiye arasında karşılıklı notaların verildiği ve ilişkilerin yoğun olduğu bir dönemde, Bulgarlar ülke içerisinde Türklere rahatsızlık verdikleri gibi

35 *Yeni Edirne*, 2 Mayıs 1952, s. 3.

36 *Yeni Edirne*, 4 Ocak 1952, s. 1.

37 *Yeni Edirne*, 20 Şubat 1953, s. 2; *Yeni Edirne*, 24 Şubat 1953, s. 1.

38 *Yeni Edirne*, 14 Kasım 1950, s. 1; *Yeni Edirne*, 21 Kasım 1950, s. 1-2; *Yeni Edirne*, 6 Mart 1951, s. 1.

39 *Yeni Edirne*, 6 Aralık 1950, s. 3.

sınırdan da iki askeri ayaklarından yararlanarak problem çıkarmışlardır.⁴⁰ Sofya elçisi katiplerinden Sadun Bey'e gösterilen şiddet ve içerisinde resmi evrakların bulunduğu çantaya el konulması⁴¹ da protesto edilmiştir.

Gelen göçmenlerin grup halindeki konuşmalardan çekindikleri, tanımadıkları kişilerle karşılaşınca hemen kimliklerini söyledikleri gazete tarafından belirtilmektedir. Bu durumun sebebini soran gazete, Bulgaristan'da toplu konuşmaların yasaklandığını öğrenmiş ve ferdin hürriyetini hiçe saydıkları yorumunda bulunmuştur.⁴²

2.3. 1950-1951 Göç Sürecinde Meydana Gelen Olaylar

Yeni Edirne Gazetesi, Edirne'ye gelen göçmenleri yakından izlemiş ve Türk topraklarındaki ilk zamanlarını, Türk basınının göçmenlere bakışını, göçmen dalgaları arasındaki farklılıkları, Edirne'deki kamu görevlilerinin göçmenlere yardımları ve sorumluluklarını tüm göç süreci boyunca okurlarıyla paylaşmıştır.

Yıllardır anavatanından uzak yaşamış olan göçmenlerin Karaağaç'taki ilk bayram namazına şahit olan Yeni Edirne Gazetesi, ağızlarından yükselen tekbir seslerinin hıçkırıklara karıştığını, secdeye kapandıkça toprağı öpen göçmenlerin vatanın, milletin selametine ve devletin ileri gelenlerine dua ettiklerini, namazın sonunda imamlık vazifesini gören Rüstem Hoca'nın verdiği vaazı dinlediklerini, şanlı Türk bayrağına sarılıp öptüklerini aktarmıştır.⁴³ Edirne'de birçok kişinin de göçmenlere et gönderdiğini ifade eden gazete, şehrin ileri gelenlerinden M. Edip Ağaoğulları, Hasan Maksutoğlu, Cevat Ağaoğulları, Dr. Cevat Eke, Ahmet Ağaoğlu, Ali Havsa, İbrahim Tosun, Mustafa Sedat ve Tahsin Şıpka'nın birer koç gönderdiğini bildirmiş ve Mahalli İskan Komisyon Başkanı Nebil Barlas'ın bu yardımlara karşılık olarak bir teşekkürünü yayınlamıştır.⁴⁴

İstanbul gazeteleri, Bulgarların göçmenleri sınıra kadar askeri kamyonlarla getirdiklerini, sınırdan itibaren ise göçmenlerin 20 km yürümek zorunda bırakıldıkları yönünde haberler yapmıştır.⁴⁵ İstanbul basınının yaptığı habere karşılık Yeni Edirne Gazetesi, Vali Yardımcısı, Polis Müdürü ve Toprak ve İskan Genel Müdürü ile yaptığı görüşmeler sonucunda Kapıkule Karakolundan Edirne'ye kadar 20km'lik yolun göçmenlere yürütülmediğini, gece gelen 636 kişilik bir kafilenin vizeleri kabul edildikten sonra 10 kamyonla ikişer sefer yaptırılarak nakledildiklerini izah etmiştir.⁴⁶

40 *Yeni Edirne*, 27 Ekim 1950, s. 1-2.

41 *Yeni Edirne*, 13 Mart 1951, s. 1-2.

42 *Yeni Edirne*, 9 Aralık 1950, s. 1.

43 *Yeni Edirne*, 27 Eylül 1950, s. 2.

44 *Yeni Edirne*, 27 Eylül 1950, s. 2; *Yeni Edirne*, 29 Eylül 1950, s. 2.

45 *Akşam*, 27 Eylül 1950, s. 3.

46 *Yeni Edirne*, 27 Eylül 1950, s. 2.

Bulgaristan'daki gelişmeler hakkında bilgili olan bir kişinin Anadolu Ajansı muhabirine verdiği bilgileri yayınlayan Yeni Edirne Gazetesi, son günlerde Türkiye sınırına yapılan göçmen akınında bir durgunluk olduğunu ve buna bağlı olarak da birçok göçmenin Romen-Bulgar sınırına doğru sevk edildiklerini, böyle bir istikamet değişikliğinin hangi maksatla yapıldığının bilinmediğini ifade etmiştir.⁴⁷ Türkiye'nin 250 bin göçmeni kabul etmesi için verilen üç aylık süre 10 Kasım'da dolmuş olmasına rağmen sınır hala açılmamıştır. Bu durumun Bulgar yönetimini kızdırdığını belirten gazete, bir kısım göçmenin yönetim tarafından Kuzey Bulgaristan'a doğru sürülmeye başlandığına dair haber aldıklarını bildirmiştir.⁴⁸

3 Aralık 1950'de sınırın açılmasıyla Edirne göçmen akınına şahit olmuş ve göçmen misafirhanesinde büyük bir kalabalık oluşmuştur. İstanbul'a ve diğer sevk merkezlerine daha fazla göçmenin gönderilememesinin nedenlerini açıklayan Yeni Edirne Gazetesi, Bulgarların göçmenleri eşyaları ile sevk etmemeleri sebebiyle göçmenlerin Bulgaristan'dan gelecek eşyalarını beklemeleri ve Devlet Demiryollarının fazla vagon ayıramaması olarak belirtmiştir. Gazete, Edirne'ye gelen göçmenlerin Valilik tarafından hazırlanan bando tarafından milli marşlar söylenerek karşılandığını ve bu durumun göçmenlere büyük bir heyecan verdiğini ifade etmiştir.⁴⁹ 1951 yılının ilk haftalarında ise, diğer zamanlara göre gelen göçmen sayısında azalma olduğunu tespit eden gazete, günde ortalama 800 kişi gelirken şimdilerde bu sayının 200'e indiğini belirtmiştir. Gazete bu azalmayı, Svilengrad'ta bir yığılma olmasından ve göçmenlerin kötü havalarda Türkiye'ye gönderileceklerden duyduğu endişeye ve Bulgarların gelecek mali yılda göçmenlerden almak istedikleri vergiye bağlamıştır.⁵⁰

Dünyanın göçmen meselesinde Türkiye'yi desteklediğini yaptığı haberlerle yanıtan Yeni Edirne Gazetesi, Milletlerarası Mülteciler Teşkilatı üyelerinden müdür yardımcısı Meyer Cohen, göç işleri uzmanı General Lush ve sağlık işleri müdürü Coiguy'un göçmen meselesini incelemek üzere Edirne'ye geldiğini bildirmiştir. Heyet, Karaağaç'ta Bulgaristan'dan gelen bir göçmen kafilesinin trenden alınmasını, aşılmasını, yemek yemesini görmüşler ve göçmenler için yapılan bürokratik işlemler hakkında ayrıntılı bilgi toplamışlardır. Heyet, özellikle göçmenlerin gönderildikleri mahallelerin nasıl tespit edildiği meselesi üzerinde durmuştur. Edirne'deki göçmen faaliyetlerinden memnun kaldıkları gazete de yerini almıştır.⁵¹

Edirne'deki öğretmenlerin göçmen meselesinde görevlendirileceğini bildiren gazete, her gün iki öğretmenin saat 18.00'de Karaağaç'a giderek belirlenen program da-

47 *Yeni Edirne*, 10 Kasım 1950, s. 2.

48 *Yeni Edirne*, 14 Kasım 1950, s. 1.

49 *Yeni Edirne*, 26 Aralık 1950, s. 1.

50 *Yeni Edirne*, 12 Ocak 1951, s. 3.

51 *Yeni Edirne*, 16 Ocak 1951, s. 1.

hilinde göçmenlerle konuşma yapacağını haberini vermiştir. Bulgaristan'da çektikleri acılar canlandırılarak Komünizm hakimiyeti altında bütün memleketlerde aynı tabloların görüldüğü, Komünizmin insanlık için felaket olduğu, hak ve hürriyete aşık milletlerin bunun için Kore'de çarpıştıkları gibi hususların anlatılacağı ve göçmenlere Türkiye'deki hayat şartları hakkında verilen olumsuz fikirlerin çürütüleceği belirtilmiştir. Türk devletinin idare şekli ve yapılan inkılaplar hakkında göçmenlere kısaca bilgiler verileceği, özellikle göçmenlerin en fazla ilgili oldukları iskan işlerinin nasıl yapıldığı hakkında gerekli açıklamaların yapılacağı ifade edilmiştir.⁵² Göçmenler konusunda öğretmenlere verilen görevin yerine getirilmesiyle olumlu sonuçların alındığını vurgulayan gazete, öğretmenler tarafından yapılan konuşmaların faydalı olduğunu göçmenlerin kafalarındaki üzüntü ve endişelerin de giderildiğini açıklamıştır.⁵³

1951 yılının yazında göçmen meselesinin biraz daha düzene girdiği sırada, Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelen göçmenlere önce bir yıl geçerli muhacir kağıdı verildiğini söyleyen Yeni Edirne Gazetesi, bir yılını dolduranlara nüfus cüzdanı verileceğini de açıklamıştır.⁵⁴

2.4. Göçmenlere Yapılan Yardımlar

Yardımsızlığı büyük bir ilke olarak benimseyen Türk halkı, göçmenlere de kucağını açmıştır. Yeni Edirne Gazetesi, Edirne halkını göç ve göçmenler konusunda bilgilendirmek amacıyla ilk sayfasında göçmenlere yönelik makalelerine yer vermiş ve *"Ey Trakya çocukları! Sen ki göç nedir, göçmen nasıldır gayet iyi bilirsin! İşte karşında bir göç ve göçmen var. Üstüne düşeni sana söylüyor! Hadi yardıma!"* şeklinde sözleriyle göçmenlere yardım çağrısında bulunmuştur.⁵⁵ Edirne şehri, misafir ettiği göçmenler için çalışmalarına başlamış ve yardımlarda bulunmuştur. Şehrin hayırseverlerinden Ahmet Ağaoğulları, Karaağaç'taki göçmen misafirhanesine 1200 ekmek göndermiş ve bu davranışı için, Mahalli İskan Komisyonu Başkanı Nebil Barlas tarafından gazetenin aynı sayısında teşekkür edilmiştir.⁵⁶

12 üyenin bir araya gelmesiyle Edirne'de Göçmenlere Yardım Derneği kurulduğunu bildiren gazete, seçim sonucunda Başkan Mehmet Edip Ağaoğulları, Başkan Yardımcıları Avukat Kemal Şağban, Doktor Rahmi Bankacı ve Avukat M. Edip Türkmen, Sayman Moiz Halfon, Sekreter Yuda Romano, Veznedar Rahmi Akıncan, Üye Murat Özgün, Kadri Baykal, Avukat Süleyman Bilgen, Eczacı Suat Sıdar ve İsmail

52 *Yeni Edirne*, 30 Ocak 1951, s. 2.

53 *Yeni Edirne*, 2 Şubat 1951, s. 2; *Yeni Edirne*, 6 Şubat 1951, s. 2.

54 *Yeni Edirne*, 5 Haziran 1951, s. 2.

55 "Göçmenlere Yardım", *Yeni Edirne*, 6 Ekim 1950, s. 1.

56 *Yeni Edirne*, 6 Ekim 1950, s. 3-4.

Güner olduğunu açıklamıştır. Derneğin aldığı kararları yayınlayan gazete, şehir içinde dört ekibin çalışacağını ve köylerdeki ekibin şahsi otomobilleri ile çalışacak kimse-lerden teşkil olunacağını ifade etmiştir. Gazete, derneğe çeşitli meslek gruplarının katılımıyla üye sayısının arttığını 18. sayısında açıklamıştır.⁵⁷ Edirne’de kurulan dernek, faaliyetlerine başlamış ve göçmenler için yardım toplamıştır. Esnaflar arasında en çok yardımı ayakkabıcı esnafı yapmış ve 338 lira toplamıştır. Şehir Kulübü üyeleri yardım için önce 130 lira, sonra 223 lira toplamışlardır. Köyler de göçmenler için ekin, mısır yardımında bulunmuşlardır. Toprak Mahsulleri Ofisi, derneğe 550 lira bağışlamıştır. Öğretmen ve öğrenciler de para yardımında bulunmuştur. Edirne’deki göçmenlere yardım faaliyetini arı kovanına benzeten gazete, sessiz fakat hızlı bir çalışma kaydet-tiklerini vurgulamıştır.⁵⁸

Edirne’nin ilçelerinde de göçmenlere yardım hazırlıkları yapıldığı Yeni Edirne Gazetesi’nin döneme ait nüshalarında görülmektedir. Uzunköprü’de Halise Hatun Mahallesi halkı, göçmenler için 5 ev kiralamış ve odunu, kömürü ile birlikte bir yıllık yiyeceğini hazırlamıştır. Bu mahalle, diğer mahallere de örnek olmuş ve onlar da aynı hazırlığı yapmışlardır.⁵⁹ Meriç’te ise merkez ve 17 köyden 9.904 kilo mısır, 1.238 kilo çavdar, 55 kilo fasulye, 1.293 kilo buğday, 50 kilo arpa, 1.410 kilo karışım olmak üzere toplam 13.950 kilo yiyecek toplanılmıştır.⁶⁰

Ayrıca başka şehirlerden de yardımlar toplanmıştır. Merkezi Ankara’da bulunan Yardımseverler Derneği’nin göçmenlere yardım için harekete geçtiğini belirten gazete, derneğin ikinci başkanı Hasene İlgaz ve üyelerinden İffet Halim Oruz’un Edirne’ye geldiklerini ve göçmenlere kışlık elbise getirdiklerinin haberini vermiştir. Yardımseverler Derneği’nin İstanbul şubesi de göçmenlere kalabilecekleri bir yer hazırlığına girişmiş ve 40 yatak ile karyola göndermiştir. Pakistan Ankara Büyük Elçisi’nin eşi Ara Beşir Han, derneğe 25 lira yardımda bulunmuştur. İstanbul’daki Hürriyet Gazetesi “Göçmenlere Köy” adıyla açtığı yardım listesiyle 57.000 lira toplamıştır. Tokat’ın Niksar ilçesi öğretmenleri, göçmenlere yardım için 48.50 lira göndermişlerdir. Samsun tütün işçileri, Cumhuriyet Bayramı yevmiyelerini teşkil eden 400 lirayı göçmenlere yardım işine tahsis etmişler ve 1179 lira 70 kuruşluk da para yardımında bulunmuşlardır. Özellikle yardımlar arasında Samsun tütün işçilerinin bu davranışının birinciliği kazandığını belirten gazete, Edirnelilerin Samsun tütün işçilerinin yaptıkları mertliği ve cömertliği hayranlıkla karşıladıklarını gururla ifade etmiştir.⁶¹

57 *Yeni Edirne*, 17 Ekim 1950, s. 2-3; *Yeni Edirne*, 31 Ekim 1950, s. 2-4.

58 *Yeni Edirne*, 20 Ekim 1950, s. 1; *Yeni Edirne*, 24 Ekim 1950, s. 3; *Yeni Edirne*, 17 Kasım 1950, s. 1-2; *Yeni Edirne*, 6 Aralık 1950, s. 2.

59 *Yeni Edirne*, 6 Aralık 1950, s. 3.

60 *Yeni Edirne*, 16 Ocak 1951, s. 3-4.

61 *Yeni Edirne*, 17 Ekim 1950, s. 2; *Yeni Edirne*, 20 Ekim 1950, s. 1; *Yeni Edirne*, 31 Ekim 1950, s. 2; *Yeni Edirne*, 17 Kasım 1950, s. 1-2; *Yeni Edirne*, 21 Kasım 1950, s. 1-3; *Yeni Edirne*, 15 Aralık 1950, s. 2.

Göçmenlere Yardım Derneği tarafından toplanılan paralarla 500 yatak yaptırıldığını söyleyen gazete, 500 yatak ve 150 yastığın da hazırlanmasına başlanıldığını bildirmiştir. Karaağaç'ta dernek tarafından göçmenler için bir yapının kurulacağını belirterek derneğe verilen paralarla ne gibi işlerin görüldüğünü ve misafirhanenin ne hazırlık yaptığını anlamak isteyenleri buraya davet etmiştir.⁶² Kızılay, göçmenler için İstanbul, Edirne ve Tekirdağ'a 400.000 lira değerinde giyim eşyası ile Edirne'deki göçmenlere 18.742 parça giyecek ve 3 vagon kereste göndermiştir.

Göçmenler için Amerika, İngiltere, Fransa, Batı Almanya, Mısır, İtalya, Brezilya, İsviçre, Yeni Zelanda, Kanada ve Hollanda'nın yiyecek, giyecek ve battaniye yardımlarında bulunduğunu ifade eden gazete, Edirne Göçmenler Derneği'nin 1000 yataklı misafirhanesini de yardımlar bölümüne eklemiştir.⁶³ Ayrıca göçmenler için Marshall yardımı yapılacağını duyuran gazete, ilerleyen zamanda Marshall planından 30 milyon lira temin edildiğini belirterek bu haberi doğrulamıştır.⁶⁴ UNESCO tarafından göçmen çocuklarına okul malzemesi gönderileceğinin müjdesini veren gazete, daha sonraki sayılarında da Milli Eğitim Bakanlığı'nın da göçmen çocuklarına okul malzemesi yardımında bulunacağını bildirmiş ve Göçmen ve Mültecilere Yardım Birliği'nin de bu sene üniversitede okuyacak olan göçmen öğrencilerinin üniversite kayıt ücretlerini üzerine aldığını açıklamıştır.⁶⁵

Göçmenler, bir yandan misafirhanelere yerleştirilmiş, bir yandan da revirlere alınarak sağlık kontrolleri yapılmıştır. Şehirdeki sıhhiyenin çok yeterli olmamasına rağmen, göçmenler ayrıntılı bir muayeneden geçerek tüberküloz, soğuk algınlığı, ishal ve kızamık gibi bulaşıcı sağlık sorunlarının olduğu ortaya çıkmıştır. Gazete, bu hastalıkların sebebinin göçmenlerin yaşadığı durum itibarıyla açıklıktan dolayı olduğunu belirtmiştir.⁶⁶ Ayrıca göçmenlerin sağlık kontrolü için Ankara'dan üç kişilik bir ekiple içerisinde röntgen cihazının da bulunduğu bir kamyon geldiği gazetede belirtilmiştir.⁶⁷ Göçmenlerin röntgen muayenesinin yapılabilmesi için göçmen evinde yeni bir servis kurulduğu, servisin başında Ankara Verem Dispanseri Başhekimi ve Dâhiliye Uzmanı Doktor Tahsin Tulga'nın bulunduğu gazetede belirtilmiş ve röntgen cihazının günde 400 film alıp göçmene sağlık durumunu söyleyebilecek yeterlilikte olduğu vurgulanmıştır.⁶⁸

62 *Yeni Edirne*, 1 Aralık 1950, s. 2.

63 *Yeni Edirne*, 9 Aralık 1950, s. 1-2; *Yeni Edirne*, 13 Temmuz 1951, s. 3; *Yeni Edirne*, 17 Temmuz 1951, s. 2.

64 *Yeni Edirne*, 16 Ocak 1951, s. 1; *Yeni Edirne*, 26 Ocak 1951, s. 1.

65 *Yeni Edirne*, 6 Kasım 1951, s. 3; *Yeni Edirne*, 28 Aralık 1951, s. 1.

66 *Yeni Edirne*, 12 Aralık 1950, s. 2.

67 *Yeni Edirne*, 6 Nisan 1951, s. 1.

68 *Yeni Edirne*, 24 Nisan 1951, s. 2.

Son olarak göçmenlere yardım amaçlı büyük bir piyango'nun tertip edileceğini belirten gazete, 8 Şubat'tan itibaren biletlerin satışa çıkacağını ve 8 Mart'ta da çekilişin yapılacağını belirterek ikramiyenin 18 milyon lira olması sebebiyle ilk kez bu kadar büyük para ikramiyesi dağıtılacağını vurgulamıştır.⁶⁹

2.5. Göçmenlerin Sayıları, Meslekleri ve Bulgaristan'dan Geldikleri Yerler

1950'lere kadar Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelen göçmen sayısında gözle görülür bir azalmanın olması, gelecekte muhtemel büyük bir göç dalgasının adeta habercisi olmuştur. Şimşir'e göre; İkinci Dünya Savaşı ve ardından Bulgaristan'da rejim değişikliğinin olması, göçleri durdurmuş ve yeni Bulgar rejimi, Türklerin göç etmesine izin vermemiş, buna bağlı olarak da yurtdışına çıkışlar hemen hemen yasaklanmıştır.⁷⁰ Sander'e göre ise; bu durumun diğer bir nedeni, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Bulgar hükümetinin geniş çapta iş gücü ihtiyacının olmasıdır. Bu nedenle de Türklerin göç etmesini engelleyici davranışlarda bulunmuşlardır.⁷¹ Böylece büyük bir birikim olmuş ve bu da çok sayıda göçmenin geleceğinin habercisi olmuştur.

Göçmenlerin sayılarına yönelik ilk açıklamasını da yapan gazete, Karaağaç muhacirhanesinde 2.230 kişinin bulunduğunu 1 Eylül 1950'den itibaren ülkeye 6504 aile halinde 24.947 kişinin geldiğini, bunların %40'ının erkek %60'ının kadın olduğunu belirterek Bulgarların işe yarayacak erkekleri göndermedikleri yorumunda bulunmuştur.⁷² 26 Aralık 1950 tarihli 34. sayısında göçmenlerin sayısına yönelik önemli açıklamalar yapan gazete, göçmenlerin tehcire başladıkları tarihten beri göçmen sayısının 48.000'i bulduğunu, Türk sınırının açılmasıyla 3 Aralık 1950 tarihinden itibaren göçmen sayısının 14.000 olarak tespit edildiğini ve 11.000 kişinin iskan yerlerine sevk edildiğini açıklamıştır.⁷³ 29 Aralık 1950 tarihli gazetede göçmenlerin sayılarının 55.000'e yaklaştığı haberi verilmiştir.⁷⁴ 1951 yılının Ocak ayı itibari ile gelen göçmen sayısının 61.031'e ulaştığı belirlenmiş ve Şubat ayı içerisinde ise gelen göçmen sayısının 86.365'e çıktığı hakkında bilgi verilmiştir.⁷⁵ 6 Nisan 1951 tarihli 63. sayısında da gelen göçmenlerin 103.000 olduğu gazetede tespit edilmiş ve 1951 yılının yaz aylarında ise toplam 32.000 aile halinde 140.000 göçmenin geldiği belirtilmiştir.⁷⁶ Dev-

69 *Yeni Edirne*, 10 Kasım 1950, s. 3; *Yeni Edirne*, 26 Ocak 1951, s. 2.

70 Bilal Şimşir, *a.g.e.*, s. 231.

71 Oral Sander, *Balkan Gelişmeleri ve Türkiye (1945-1946)*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara 1996, s. 73.

72 *Yeni Edirne*, 29 Eylül 1950, s. 4.

73 *Yeni Edirne*, 26 Aralık 1950, s. 1.

74 *Yeni Edirne*, 29 Aralık 1950, s. 1.

75 *Yeni Edirne*, 23 Ocak 1951, s. 2; *Yeni Edirne*, 20 Şubat 1951, s. 1.

76 *Yeni Edirne*, 6 Nisan 1951, s. 1; *Yeni Edirne*, 10 Temmuz 1951, s. 1.

let Bakanı Muammer Alakant, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yaptığı konuşmada 8 Kasım 1951 tarihine kadar Bulgaristan'dan Türkiye'ye 37.351 aile halinde toplam 154.393 göçmen geldiğini söylemiştir.⁷⁷

1950-1951 yılında Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelen göçmenlerden 9446 kişiye yapılan anket sonuçlarına göre; göçmenlerin %11.1'i kendi isteğiyle, %85.3'ü Bulgaristan'da yaşamının imkansız olduğundan, %3'ü göçe zorlanmaları sebebiyle Türkiye geldikleri tespit edilmiştir. Buna göre, %88.3'ü Bulgar baskı ve zulmünden kurtulmak için gelmiştir.⁷⁸

1950-1951 yıllarında Bulgaristan'dan gelen göçmenlerin meslek dağılımında en büyük grubu %82.6 ile çiftçi, ormancı, avcı ve balıkçılar oluşturmuştur. %9.8 ile mesleksizler, %4.8 ile sanatkarlar, madenciler ve inşaat işçileri, %0.9 ile teknik elemanlar ve serbest meslek sahipleri, %0.7 ile idareciler, %0.4 ile nakliyeciler ve %0.1 ile de satıcılar bulunmuştur.⁷⁹ Yeni Edirne Gazetesi de gelenler arasında çiftçilerin çoğunlukta olduğunu, ardından sanatkarların olduğunu bildirmiştir.⁸⁰

Osmanlı Devleti'nin Rumeli politikası ile Balkanlara yerleşen Türkler, zaman içerisinde Bulgaristan'ın birçok bölgesine dağılmışlardı. Bu sebeple göçmenlerin Bulgaristan'dan geldikleri yerler de farklılık göstermiştir. 1951 yılının ilk zamanlarında gelen göçmenlerin daha çok Plevne, Rusçuk, Varna bölgelerinden olduklarını belirten Yeni Edirne Gazetesi, Ocak ayının sonuna doğru gelen göçmenlerin daha çok Yenipazarlı'dan olduklarını dile getirmiştir.⁸¹

2.6. Göçmenlerin Yerleştirilmesi ve İş Olanaklarının Sağlanması

Göçmenlerin yerleştirilmesi, 2510 sayılı İskân Kanunu'na göre yapılmıştır. Göçmenlerin yerleştirilmesi için en önemli görev göçmen olaylarının tanıdığı olan sınır şehri Edirne'ye verilmiştir. Edirne Valisi Emin Akıncı yaptığı basın toplantısında göçmenlerin yerleşmesi meselesine değinerek 300 ailenin yerleştirildiğini, göçmenlere tarla verildiğini, traktör verildiğini, tohum verildiğini ve iş imkanı sunulduğunu Yeni Edirne Gazetesi aracılığıyla duyurmuştur.⁸²

Toprak ve İskân Genel Müdürü, Yeni Edirne Gazetesi aracılığıyla göçmenlerin yerleştirilmesi üzerine göçmenlerin barınması için verdiği beyanatta, 5.000 göçmen

77 *TBMM Tutanak Dergisi*, Dönem 9, Cilt 17, 14.11.1952.

78 Bilal Şimşir, *a.g.e.*, s. 248.

79 Filiz Çolak, "Bulgaristan Türklerinin Türkiye'ye Göç Hareketi (1950-1951)," *Tarih Okulu Dergisi*, Sayı:14, 2013, s. 125.

80 *Yeni Edirne*, 9 Aralık 1950, s. 2; *Yeni Edirne*, 15 Mayıs 1951, s. 2; *Yeni Edirne*, 19 Haziran 1951, s. 2.

81 *Yeni Edirne*, 23 Ocak 1951, s. 2; *Yeni Edirne*, 30 Ocak 1951, s. 1.

82 *Yeni Edirne*, 3 Ağustos 1951, s. 1-3; *Yeni Edirne*, 9 Ekim 1951, s. 1-3; *Yeni Edirne*, 2 Kasım 1951, s. 3; *Yeni Edirne*, 9 Kasım 1951, s. 3.

ailesine tarla ve ev yeri verildiği, evlerin 1 odadan oluşup göçmenlerin durumuna göre bir ahır veya dükkandan ibaret olacağını açıklamıştır.⁸³ İlerleyen süreçte bu tarz bir evin doğru olmayacağı kanaati ile oda sayısının 2'ye çıkarılmasına karar verilmiştir.⁸⁴ Lalapaşa'daki göçmen evlerinin bittiğinin müjdesini veren Yeni Edirne Gazetesi, Edirne'de toplam 250 ev yapılacağını ve belli semtlerine 67 tane göçmen evi yapılacağını belirtmiş ve bir ay içerisinde de bu evlerin temelinin atılacağı haberini vermiştir.⁸⁵ Bir hafta içerisinde 19 ev inşaatına daha başlanılacağını belirten gazete, bu evlerin tahminen Eylül ayında teslim edileceğini bildirirse de evler, Kasım ayında kura ile göçmenlere dağıtılmıştır.⁸⁶

Sonuç

Coğrafi anlamda yer değişimi olarak bilinen göç, sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik etkileri nedeniyle ülkelerin kaderine etki etmiştir. Türk tarihinin hemen her döneminde izleri görülen göç olgusu, beraberinde göçmen meselesini ortaya çıkarmış ve bu durum Cumhuriyet döneminde de önemli iç ve dış sorun olarak karşımıza çıkmıştır.

Bulgar Hükümeti'nin 10 Ağustos 1950'de Bulgaristan'daki iki yüz elli bin Türk'ü üç ay içerisinde göçmen olarak kabul etmesi için Türkiye'ye yönelik bir nota vermesi üzerine Bulgaristan Türklerinin göçü başlamıştır. 2 yıllık zor bir süreç olan 1950-1951 göçü, Bulgar hükümetinin vizesiz göçmen sokma faaliyetleri sonucunda Türk hükümetinin sınır kapatma politikasını uygulamasına neden olmuştur. Bulgaristan'ın baskıcı tavrı ile birlikte göçmenlerin yaşadığı zorluklar, yaşanan dramı arttırmıştır. 1950-1951 döneminde Bulgaristan'dan Türkiye'ye toplam 154.393 göçmen gelmiştir. Türk topraklarına ilk ayak bastıkları yer olan Edirne'ye gelen göçmenler geçici olarak misafirhanelere yerleştirilmişler sağlık kontrollerinin ardından kalıcı olarak yerleştirilecekleri yerlere gönderilmişlerdir. Göçmenlere yurtiçi ve yurt dışından birçok yardım faaliyeti yapılmıştır.

Bu dönemde Türkiye ile Bulgaristan ilişkileri, karşılıklı notaların verildiği göç sorunu ile şekillenmiştir. 1950-1951 göçünün ardından hafifleyen göç dalgası, 1968 Yakın Akraha Göçü ve 1989 Göçü ile devam etmiştir.

Türk basın hayatında önemli bir yere sahip olan yerel gazeteler, güçlü bir iletişim sağlamakla birlikte dönemin olaylarını aktarmada da önemli bir haber kaynağı

83 *Yeni Edirne*, 10 Temmuz 1951, s. 2.

84 *Yeni Edirne*, 11 Eylül 1951, s. 1.

85 *Yeni Edirne*, 2 Kasım 1951, s. 3; *Yeni Edirne*, 13 Haziran 1952, s. 2; *Yeni Edirne*, 8 Temmuz 1952, s. 1.

86 *Yeni Edirne*, 15 Temmuz 1952, s. 2; *Yeni Edirne*, 18 Kasım 1952, s. 1.

olmuştur. Hem Osmanlı Devleti hem de Cumhuriyet döneminde Edirne yerel gazetelerinden biri olan Yeni Edirne Gazetesi, 1950-1951 göçünde kamuoyunu bilgilendirme görevini layığıyla yerine getirmiş ve bu konuda, Edirne ve çevresindeki halkı gelişmelerden günü gününe haberdar etmiştir. Kimi zaman göçmenlerin Edirne'deki durumlarını psikolojik açıdan aktaran Yeni Edirne Gazetesi, kimi zaman da göçmen meselesinde hükümet politikalarına yer vermiştir.

Edirne, Türkiye'nin Avrupa'ya açılan kapısı olması sebebiyle tarih boyunca Bulgaristan'dan Türkiye'ye yapılan göçlerde her zaman önemli bir rol oynamıştır. 1950-1951 göçünde Edirne, göçmenlere yardım faaliyetleri ile göçmenlerin yerleştirilmesinde gösterdiği gayretli ve başarılı çalışmalar ile bu rolünün hakkını vermiştir.

Kaynakça

Akşam Gazetesi, 29 Eylül 1950.

Alp İlker, *Belge ve Fotoğraflarla Bulgar Mezalimi (1878-1989)*, Trakya Üniversitesi Yayınları, Ankara 1990.

Bakal Hülya, *Türk Basın Tarihi (1831-1923)*, Afa Yayınevi, İstanbul 1970.

Bıyıklıoğlu Tevfik, *Trakya'da Milli Mücadele*, C.1, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1992.

Bilar Ender, *Edirne'nin Basın-Yayın Tarihi (1361-2006)*, C.1, Edirne Valiliği Yayınları, İstanbul 2006.

Can Cahit Cemil; Bilal Ender, *Edirne Bibliyografyası*, Trakya Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, Edirne 2009.

Çolak Filiz, "Bulgaristan Türklerinin Türkiye'ye Göç Hareketi (1950-1951)," *Tarih Okulu Dergisi*, Sayı:14, 2013, s.113-145.

Duman Önder, *Rumeli'den Samsun'a Göç (1923-1970)*, Samsun Büyük Şehir Belediyesi Kültür Yayınları, Samsun 2010.

Er Turgut, *Türkiye'de Basın-Yayın ve Tanıtma*, Başbakanlık Basın-Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2003.

Garabedian Agop, "1950'li-1970'li Yıllar Arası Bulgar-Türk İlişkilerinde Göçmen Sorunu", *Uluslararası Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi Türk-Bulgar İlişkileri Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Eskişehir 11-13 Mayıs 2005, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, s.413-416, Eskişehir 2005.

Geray Cevat, *Türkiye'den ve Türkiye'ye Göçler ve Göçmenlerin İskanı (1923-1961)*, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ankara 1962.

Gerçek Selim Nüzhet, *Türk Gazeteciliği (1831-1931)*, İstanbul Matbuat Cemiyeti Yayınevi, İstanbul 1931.

Hacıoğlu Sevim, *Bulgaristan Türklerinin Sosyo-Kültürel Değişimi: (1944-1989)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2002, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Halaçoğlu Ahmet, *Balkan Harbi Sırasında Rumeli'den Türk Göçleri (1912-1913)*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1995.

İpek Nedim, *Rumeli'den Anadolu'ya Türk Göçleri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1994.

Özgür Ulvi, *Bulgaristan Türkleri'nin 1950-1951 Yıllarında Türkiye'ye Göçleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Sander Oral, *Balkan Gelişmeleri ve Türkiye (1945-1946)*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara 1996.

Şahingiray Özel, *Celal Bayar'ın Söylev ve Demeçleri (1920-1953)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2009.

Şimşir Bilal, *Bulgaristan Türkleri (1878-1985)*, Bilgi Yayınevi, Ankara 1986.

TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 9, Cilt 17, 14.11.1952.

Yeni Edirne Gazetesi, (1 Eylül 1950-11 Ağustos 1953).